

Αποψη: Συντάξεις και αναπτυξιακή προοπτική

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Στο παρά πέντε της κατάθεσης του προϋπολογισμού στη Βουλή, οι συντάξεις παραμένουν στο επίκεντρο της πολιτικής αντιπαράθεσης. Η κυβέρνηση επιμένει ότι υπάρχει δημοσιονομικός χώρος για να μη θιγούν οι συντάξεις και συγχρόνως να υλοποιηθούν οι παροχές που εξήγγειλε ο πρωθυπουργός στη ΔΕΘ, που υπολείπονται των «αντιμέτρων» που ψηφίστηκαν μαζί με τις περικοπές. Οι θεσμοί επιμένουν από την πλευρά τους ότι κάποια από αυτά τα αντίμετρα είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη (μειώσεις φόρων και εισφορών) και γι' αυτό θα πρέπει να διασφαλιστεί το δημοσιονομικό περιθώριο για να τεθούν σε εφαρμογή. Η Επιτροπή αναθεώρησε την πρόβλεψη για ανάπτυξη σε 2% το 2019 στις φθινοπωρινές της προβλέψεις (από 2,3%), θεωρεί όμως ότι θα υπάρξει αναπτυξιακή ώθηση αν υιοθετηθεί το συμβιβαστικό πακέτο που προτείνει.

Η περικοπή των συντάξεων από 1/1/2019 και η ανακατανομή των πόρων προς τις επόμενες γενιές είναι μέτρα απολύτως αναγκαία για την ελληνική κοινωνία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΓΣΕΕ, τα δύο τρίτα των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα εισπράττουν μισθούς κάτω από 1.000 ευρώ τον μήνα. Δεν είναι δυνατόν η μέση σύνταξη να παραμείνει περίπου ίση με τον μέσο μισθό, όταν ο λόγος εργαζομένων προς συνταξιούχους φθίνει. Οι συντάξεις αναπόφευκτα θα μειωθούν και άλλο ώστε να ευθυγραμμισθούν με τις πραγματικές δυνατότητες της οικονομίας. Χρειάζεται μια στοχευμένη και κοινωνικά δίκαιη ασφαλιστική μεταρρύθμιση που θα αποκαταστήσει τη δικαιοσύνη τόσο ανάμεσα στους σημερινούς συνταξιούχους όσο και μεταξύ των γενεών. Η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι παλαιοί συνταξιούχοι γήρατος έχουν χαμηλό προσδόκιμο ζωής, άρα η περικοπή των συντάξεών τους δεν επηρεάζει τη

βιωσιμότητα μακροπρόθεσμα. Αυτό το επιχείρημα θα ήταν πιο πειστικό αν οι παλαιοί συνταξιούχοι ήταν και γηραιοί, όμως το 20% είναι κάτω των 66 ετών και εισπράττει το 25% της συνολικής δαπάνης, δηλ. έχει μέση σύνταξη άνω των 1.200 ευρώ, ενώ οι άνω των 66 έχουν σύνταξη μόλις 900 ευρώ. Σε πρόσφατη εκπομπή της ΕΡΤ ρώτησα τον υφυπουργό Κοινωνικής Ασφάλισης κ. Πετρόπουλο αν θεωρεί δίκαιο όποιος πρόφτασε να συνταξιοδοτηθεί σε αδικαιολόγητα νεαρή ηλικία με το παλιό σύστημα, πριν από τη μεταρρύθμιση Κατρούγκαλου, να εισπράττει διά βίου συντάξεις μέχρι 35% πάνω από αυτές των νέων συνταξιούχων που έχουν καταβάλει ακριβώς τις ίδιες εισφορές. Δεν πήρα απάντηση.

Δεν είναι βιώσιμη η προσπάθεια διατήρησης των όποιων «κεκτημένων» έχουν απομείνει στους εκλεκτούς του πελατειακού κράτους, επιβαρύνοντας τους εργαζόμενους με υπέρογκες εισφορές και φόρους που πνίγουν την παραγωγική οικονομία. Ούτε η αύξηση των μισθών με κυβερνητικό φερμάνι αποτελεί λύση. Μισθολογικές αυξήσεις χωρίς αντίκρισμα στην παραγωγικότητα είτε θα αυξήσουν την ανεργία είτε θα μετακυλιστούν στις τιμές, μειώνοντας την αγοραστική δύναμη των μισθών.

Υπάρχουν συνέργειες μεταξύ του συνταξιοδοτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας που παραμένουν ανεκμετάλλευτες. Η Ελλάδα έχει ιδιαίτερα χαμηλή συμμετοχή του πληθυσμού στην αγορά εργασίας, καθώς μόνο το 68,3% των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών αναζητεί εργασία, σε σύγκριση με το 72,1% στον ΟΟΣΑ. Ακόμη λιγότεροι βρίσκουν εργασία – μόνο το 54,8%, το τρίτο χαμηλότερο ποσοστό στον ΟΟΣΑ. Πολιτικές που αυξάνουν τον ενεργό πληθυσμό αυξάνουν τη δυνητική παραγωγή ενώ ταυτόχρονα περιορίζουν τις επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού. Τέτοιες πολιτικές περιλαμβάνουν τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους εργασίας, δηλ. τη διαφορά μεταξύ του εργατικού κόστους που καταβάλλει ο εργοδότης και των καθαρών αποδοχών που εισπράττει ο εργαζόμενος, αφού αφαιρεθούν φόροι και εισφορές. Τα στοιχεία του ΟΟΣΑ δείχνουν ότι το κόστος αυτό είναι σχετικά υψηλό στην Ελλάδα (40,8% του κόστους εργασίας) και κινείται προς τη λάθος κατεύθυνση: το 2017 αυξήθηκε περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα του ΟΟΣΑ με εξαίρεση την Τσεχία. Η συμμετοχή των γυναικών στον ενεργό πληθυσμό μπορεί επίσης να αυξηθεί μέσω της απρόσκοπτης πρόσβασης σε παιδικούς σταθμούς, που η κυβέρνηση διαρκώς υπόσχεται αλλά δεν υλοποιεί.

Όπως τονίζει ο ΣΕΒ, απόλυτη προτεραιότητα είναι η τόνωση της παραγωγής με μείωση της υπερφορολόγησης και μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν το επιχειρηματικό κλίμα. Όμως η Ελλάδα μόλις υποβαθμίστηκε άλλες 5 θέσεις στη διεθνή κατάταξη ανταγωνιστικότητας της Παγκόσμιας Τράπεζας «Doing Business» (από 67η στην 72η θέση μεταξύ 190 χωρών), αφού είχε υποβαθμιστεί 6 θέσεις πέρυσι (από 61η στην 67η). Η Ελλάδα παραμένει στον πάτο της κατάταξης σε επιμέρους δείκτες που αφορούν την επίλυση επιχειρηματικών διαφορών λόγω αργοκίνητης δικαιοσύνης (132η), και την καταγραφή ακίνητης περιουσίας λόγω έλλειψης κτηματολογίου και χωροταξικού σχεδιασμού (153η). Σκουριές και Ελληνικό κάνουν τεράστια ζημιά στην εικόνα της χώρας ως επενδυτικό προορισμό.

Για να προσελκύσουμε επενδύσεις πρέπει να αυξήσουμε την απόδοση του κεφαλαίου μειώνοντας τη γραφειοκρατία, τη φορολογία, τις εργοδοτικές εισφορές και το ενεργειακό κόστος, και βελτιώνοντας την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε δανεισμό και επενδυτικά κεφάλαια. Επίσης, το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων μπορεί να

συνεισφέρει πολλαπλά στην ανάπτυξη, προσφέροντας κεφάλαια και τεχνογνωσία. Ομως η κυβέρνηση έχει δείξει ότι σε πρώτη ευκαιρία προσπαθεί να ανατρέψει μνημονιακές μεταρρυθμίσεις με δήθεν «φιλεργατικές» πολιτικές που αυξάνουν το εργασιακό κόστος για τις επιχειρήσεις, φρενάροντας την αποκλιμάκωση της ανεργίας. Επιπλέον, αφού έφερε τη ΔΕΗ στο χείλος της χρεοκοπίας, η κυβέρνηση τώρα προσπαθεί να λύσει το πρόβλημα που προκάλεσε αυξάνοντας το ενεργειακό κόστος για τις επιχειρήσεις. Αντί να συρρικνώνει το αντιπαραγωγικό Δημόσιο, η κυβέρνηση προαναγγέλλει προσλήψεις με καταγιστικό ρυθμό. Μετά τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, ο ίδιος ο πρωθυπουργός δήλωσε στον Alpha ότι με την αποχώρηση των 10.000 κληρικών που θα διαγραφούν από το Δημόσιο (αλλά θα συνεχίσουν να πληρώνονται από τους φορολογούμενους) ανοίγει ο δρόμος για προσλήψεις από το 2020, αλλά οι θέσεις θα προκηρυχθούν «άμεσα», δηλ. προεκλογικά. Επιπλέον, με το 1:1, δημιουργείται χώρος για 8.500 προσλήψεις τον χρόνο σε αντικατάσταση όσων συνταξιοδοτηθούν.

Όσο δεν προωθούνται μεταρρυθμίσεις η πιστοληπτική αναβάθμιση της Ελλάδας σε επενδυτική βαθμίδα αποτελεί όνειρο θερινής νυκτός. Αντίθετα, το ξήλωμα των μεταρρυθμίσεων και η πολιτική αστάθεια που ενδέχεται να προκύψει, αν πάμε σε διπλές εκλογές με απλή αναλογική με αφορμή την εκλογή προέδρου το 2020, προμηνύουν παραμονή της Ελλάδας εκτός αγορών. Μέχρι τότε το μαξιλάρι ρευστών διαθεσίμων θα έχει σε μεγάλο βαθμό αναλωθεί, και θα βρισκόμαστε στο κατώφλι νέας κρίσης.

** Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι senior scholar στο Centre for International Governance Innovation (CIGI).*